

Minister voor Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
14 juni 2024

Ons kenmerk
5191666

nota

Reactie op vragen van de leden van de SGP-fractie van de Eerste Kamer inzake de toezegging juridische acties belangenorganisaties

1. Aanleiding

- In bijgevoegde brief aan de Eerste Kamer wordt antwoord gegeven op de vragen van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid naar aanleiding van de brief van 2 juni 2023 aan de Eerste Kamer inzake Juridische acties belangenorganisaties.
- De vragen zijn gesteld naar aanleiding van uw reactie van 17 april 2023 op de motie-Stoffer c.s.¹ De motie vraagt de regering om te verkennen in hoeverre voor belangenorganisaties die op grond van artikel 3:305a van het Burgerlijk Wetboek (BW) een collectieve actie met een ideëel doel willen voeren nadere vereisten met het oog op de representativiteit gesteld moeten worden.
- Uw reactie op de motie-Stoffer was voor een aantal fracties in de Tweede Kamer (VVD, CDA, D66, PvdA-GroenLinks, SGP en JA21) aanleiding om in een schriftelijk overleg (SO) nadere vragen te stellen.
- De strekking van de vragen van de SGP-fractie in de Eerste Kamer komt in essentie overeen met de vragen van de SGP-fractie in de Tweede Kamer in het SO.
- De vragen in het SO heeft u beantwoord bij brief van 16 januari 2024. Het verslag van het SO wordt als bijlage meegezonden.²
- Naar aanleiding van het SO heeft er op 7 februari 2024 in de Tweede Kamer een tweeminutendebat plaatsgevonden waarna de motie Van Dijk c.s. is aangenomen. In deze motie wordt de regering verzocht de in de motie Stoffer c.s. verzochte verkenning uit te voeren en de Kamer daarover binnen zes weken te informeren.³
- Bij brief van 4 april 2024 is gereageerd op deze motie.⁴ Daarin heeft u laten weten dat u de evaluatie van de WAMCA (Wet afwikkeling massaschade in collectieve actie) naar voren heeft gehaald en dat het WODC de uitvoering van de motie (het verkennen in hoeverre de eisen aan representativiteit voor organisaties met een ideëel doel kunnen worden aangescherpt) in dit evaluatieonderzoek nadrukkelijk meeneemt.

2. Geadviseerd besluit

Instemmen met bijgaande brief en verzending daarvan aan de Eerste Kamer, met het verslag van het SO als bijlage.

¹ Kamerstukken II, 2022/2023, nr. 36.

² Kamerstukken I 2022/23, 35925 VI, AJ.

³ Kamerstukken II, 2023/24, 36139, nr. 39.

⁴ Kamerstukken II, 2023/24, 36169, nr. 42.

3. Kernpunten

- De vragen zien vooral op de rol van de rechter in verhouding tot de staatsmachten, het belang van een goede toetsing bij ideële acties en het primaat van het parlement bij het maken van politieke afwegingen.
- Deze vragen staan ook centraal in de op 16 januari 2024 aan de Tweede Kamer verzonden reactie op het SO. Daarnaast bevat de reactie op het SO een uitgebreide analyse van (de wettelijke regeling voor) collectieve acties in Nederland en de rol van de rechter.
- In de antwoorden geeft u o.a. het volgende aan:
 - Onderdeel van een goed functionerende rechtsstaat is dat individuele burgers en bedrijven, alsmede belangenorganisaties die voor hen opkomen, de mogelijkheid hebben om bij de rechter op te komen voor hun rechtens te beschermen belangen en rechten. Een collectieve vordering is enkel een instrument om in wetten en verdragen toegekende rechten efficiënter en effectiever te kunnen handhaven dan mogelijk is voor individuele eisers.
 - Er is in onze rechtsstaat geen strikte scheiding aan te brengen tussen de staatsmachten in de discussie over de verhouding tussen de rechter en de wetgever. Het debat voeren over wat aan de rechter is, en wat aan de politiek, houdt ons scherp. Zeker nu er een tendens lijkt te zijn waarin burgers zich vaker lijken te verenigen in belangenorganisaties om bij de rechter op te komen voor de naleving van rechtens afdwingbare verplichtingen van de Staat.
 - Het is aan de rechter om in aan hem voorgelegde zaken te beoordelen of de regering en het parlement bij hun besluitvorming zijn gebleven binnen de grenzen van het (internationale) recht. Hierbij maakt de rechter geen keuzes die aan de wetgever zijn voorbehouden.
 - U ziet geen reden voor aanpassing of afbakening van art. 3:305a BW in die zin dat belangenorganisaties daarmee enkel nog groepsacties kunnen instellen. Artikel 3:305a BW is vanaf zijn ontstaan niet alleen bedoeld voor groepsacties met een veelheid aan individuele gedupeerden, maar nadrukkelijk ook voor algemeen belangacties, zoals bijvoorbeeld voor het milieu.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

- Uit de vragen van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid blijken zorgen over een te lichte toets voor belangenorganisaties die een collectieve actie met een ideëel doel willen instellen tegen de Staat, en de vermenging van de rollen van rechter en politiek.
- In de Tweede Kamer heeft hierover op 7 februari 2024 een tweeminutendebat plaatsgevonden naar aanleiding van de beantwoording van de vragen in het SO.
- In het hoofdlijnenakkoord van de formerende partijen PVV, VVD, NSC en BBB staat dat wordt onderzocht of en hoe nadere vereisten gesteld kunnen worden aan de representativiteit van belangenorganisaties met een ideëel doel op grond van artikel 3.305a Burgerlijk Wetboek. Deze vraag wordt al meegenomen in het WODC onderzoek naar de evaluatie van de WAMCA.

4.2 Afstemming

De brief is ambtelijk afgestemd met Directie Wetgeving en Juridische Zaken (DWJZ), sectoren privaatrecht en staats- en bestuursrecht.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de behandelend ambtenaar zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

**Directoraat-Generaal
Rechtspleging en
Rechtshandhaving**
Directie Rechtsbestel

6. Bijlagen

- Brief aan de Eerste Kamer met reactie op de Commissiebrief inzake de toezegging juridische acties belangenorganisaties (35.925 VI);
- Vragen en antwoorden SO motie-Stoffer c.s. (als bijlage mee te zenden);
- Brief van de Eerste Kamer met de gestelde vragen.

Datum
14 juni 2024

Ons kenmerk
5191666